

References

1. Balassa, B. (1962), The Theory of Economic Integration. London, George Alien & Unwin, p. 1.
2. OECD Economic Surveys: European Union (2012), available at: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-european-union-2012_eco_surveys-eur-2012-en;jsessionid=yrmzn7ns19lg.x-oecd-live-03
3. Country profiler. Cyprus country report (2011), Global edition
4. Gwartney, J. and Lawson, R. (2009), Economic Freedom of the World 2009 Annual Report, Economic Freedom Network, 472p.
5. Schwab, K.(2010), The Global Competitiveness Report 2009–2010, World Economic Forum, 492 p.
6. Monthly Economic Review (2011, March), Ministry of Finance of Cyprus
7. The Global Competitiveness Report 2012–2013. Insight Report, World Economic Forum, available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf.

Keywords : regional integration, the European Union, barriers to integration, socio-economic development.

Ключові слова: регіональні інтеграція, Європейський союз, бар'єри на шляху інтеграції, соціально-економічний розвиток.

Ключевые слова: региональные интеграция, Европейский союз, барьеры на пути интеграции, социально-экономическое развитие.

рецензент: (Юхименко В.В., д. е. н, професор, каф. міжнародної економіки КНТЕУ)

УДК 339.542.26

**ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ**

Іванов Євген Іванович: аспірант кафедри світового господарства і міжнародної економічної інтеграції Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, м. Київ

Yevhen Ivanov: postgraduate student of world economy and international economic integration of Ukrainian State University of Finance and International Trade, Kyiv

Ivanov E. Geo-economic priorities of foreign trade policy of Ukraine.

The article deals with the priority areas for the implementation of foreign trade policy of Ukraine in the sectorial and territorial context of international trade. Three main directions of domestic manufacturers' foreign cooperation – EU countries, former Soviet countries and the North Africa and Middle East – are analyzed. To obtain complete characteristics for each group, the following indicators are calculated: the global value chains participation index, the global value chains position index, the intra-industry trade index, the trade complementarity index and the coefficient of relative comparative advantages. A close relationship in the industrial and trade cooperation between Ukraine and the EU, which is characterized by the large difference in the positions of the parties concerning the level of goods' processing and mutual demand on each other's exports, is revealed. As for CIS countries, the accelerated trend towards disintegration of the most effective in the past (for domestic economy) trade and industrial relations, accompanied by trade wars and leveling previous achievements of foreign trade policy, is observed. Active implementation of import substitution course converts CIS countries into intra-competitive

formation, eliminating even the long-term prospects for the resumption of cooperation. The NAME-region can be an alternative to the CIS countries for Ukraine in foreign trade. But it requires the intensification of intra-industry trade between them and the adequate participation of the Government in the conclusion of agreements on preferential trade between Ukraine and the NAME countries.

Іванов Є.І. Геоекономічні пріоритети зовнішньоторговельної політики України.

В статті розглянуто пріоритетні напрями здійснення зовнішньоторговельної політики України в галузево-територіальному контексті формування світової торгівлі. Проаналізовано три магістральні напрями зовнішньоторговельної співпраці вітчизняних виробників – країни Євросоюзу, пострадянські країни та країни Північної Африки і Близького Сходу. З метою одержання вичерпної характеристики по кожній групі країн розраховано: індекс участі у глобальних ланцюгах доданої вартості, індекс позиції в цих ланцюгах, індекс внутрішньогалузевої торгівлі, індекс компліментарності торгівлі та коефіцієнт відносних компаративних переваг. Встановлено тісний взаємозв'язок у виробничо-торговельній співпраці між Україною та ЄС, який характеризується значною різницею в позиціях сторін за рівнем обробки товарів та взаємним попитом на експортну продукцію один одного. Щодо країн СНД спостерігається прискорена тенденція до дезінтеграції у минулому найбільш ефективних для вітчизняного господарського комплексу торговельно-виробничих зв'язків, що супроводжується торговими війнами та нівеляцією попередній досягнень зовнішньоторговельної політики. Активний курс на імпортозаміщення перетворює країни СНД на внутрішньоконкурентне формування, усуваючи навіть довгострокові перспективи відновлення співпраці. Альтернативою країнам СНД у зовнішній торгівлі України може стати регіон ПАБС за умови активізації між ними внутрішньогалузевої торгівлі та належної участі держави в укладанні угод про преференції в торгівлі між Україною та країнами ПАБС.

Іванов Е.И. Геоэкономические приоритеты внешнеторговой политики Украины.

В статье рассмотрены приоритетные направления осуществления внешнеторговой политики Украины в отраслевом и территориальном контексте формирования мировой торговли. Проанализированы три магистральных направления внешнеторгового сотрудничества отечественных производителей – страны Евросоюза, постсоветские страны и страны Северной Африки и Ближнего Востока. С целью получения исчерпывающей характеристики по каждой группе стран рассчитано: индекс участия в глобальных цепях добавленной стоимости, индекс позиции в этих цепях, индекс внутриотраслевой торговли, индекс комплиментарности торговли и коэффициент относительных компаративных преимуществ. Установлена тесная взаимосвязь в производственно-торговом сотрудничестве между Украиной и ЕС, которое характеризуется значительной разницей в позициях сторон по уровню обработки товаров и взаимным спросом на экспортную продукцию друг друга. По отношению к странам СНГ наблюдается ускоренная тенденция к дезинтеграции в прошлом наиболее эффективных для отечественного хозяйственного комплекса торгово-производственных связей, сопровождается торговыми войнами и нивелированием предыдущих достижений внешнеторговой политики. Активный курс на импортозамещение превращает страны СНГ на внутриконкурентное формирование, устраняя даже долгосрочные перспективы возобновления сотрудничества. Альтернативой странам СНГ во внешней торговле Украины может стать регион САБВ при активизации между ними внутриотраслевой торговли и надлежащего участия государства в заключении сделок о преференциях в торговле между Украиной и странами САБВ.

Постановка проблеми. Очевидно, що ефективна зовнішньоторговельна політика держави повинна реалізовуватись, у тому числі, з урахуванням пріоритетних векторів

розвитку торговельних зв'язків вітчизняних виробників як за галузевою, так і за територіальною ознаками. З огляду на сучасний рівень розвитку глобалізації та поглибленості МПП, базовими критеріями ефективності, при цьому, повинні виступати характер функцій, які виконує виробничо-господарський комплекс національної економіки порівняно з його іноземними кооперантами, а також обсяг внеску вітчизняного виробника у створення нової вартості при виготовленні продукції. Власне, такий підхід втілюватиме перспективну гео економічну модель розвитку України як країни з перехідною економікою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню зовнішньоторговельного сектора вітчизняної економіки і його регуляторних аспектів присвячено праці провідних вітчизняних вчених економістів, зокрема В.Г.Андрійчука [1], А.А.Мазаракі [2], Т.М.Мельник [3], В.С.Новицького [4], Л.Ю.Волощенко [5] та ін. Їх публікації становлять вагомий науковий доробок для ґрунтовного вивчення особливостей зовнішньої торгівлі України в період ринкових трансформацій.

Виділення невирішеної проблеми. Докорінні зміни пріоритетних векторів зовнішньоторговельної співпраці України у зв'язку з набуттям чинності Угоди про асоціацію з ЄС, а також кризою у відносинах з РФ обумовлюють необхідність подальших досліджень ефективності вітчизняної зовнішньої торгівлі в системі гео економічних чинників розвитку.

Результати дослідження. Виокремлення найбільш перспективних географічних векторів у зовнішньоторговельному обороті України дозволить оптимізувати її зовнішньоторговельну політику, спрямувавши на розв'язання нагальних проблем розвитку вітчизняної економіки. Для аналізу взято такі вектори як країни ЄС, СНД та Північної Африки і Близького Сходу (ПАБС). З метою одержання всеохоплюючої характеристики для кожної групи країн було розраховано індекс участі у глобальних ланцюгах доданої вартості ($I_{GVC\ Participation}$), індекс позиції в цих ланцюгах ($I_{GVC\ Position}$), індекси внутрішньогалузевої спеціалізації (I_{is}), індекси компліментарності торгівлі (I_{kom}) та коефіцієнти відносних компаративних переваг (K_i). Відповідні дані по країнам ЄС наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники аналізу зовнішньоторговельних зв'язків України та країн ЄС у 2014р.

$I_{GVC\ Participation}$	$I_{GVC\ Position}$	I_{is}	$I_{kom\ UKR-EU}$	$I_{kom\ EU-UKR}$
49,80	0,11	0,32	0,42	0,70
Коефіцієнт відносних компаративних переваг (K_i)				
Значення K_i	Назви товарних груп			
5,90	Руди, шлаки, металобрухт			
5,04	Деревина			
4,23	Жири та олії рослинного походження			
2,63	Насіння і плоди олійних культур			
2,55	Чорні метали			
2,12	Предмети одягу та аксесуари до нього			

Укладено та розраховано автором. Джерела: [6];[7]

Вітчизняний виробничо-господарський комплекс тісно взаємопов'язаний з європейським, адже індекс участі України в глобальних ланцюгах доданої вартості, що проходять через країни ЄС є доволі високим і складає 49,8%. Але водночас індекс позиції в даних ланцюгах за цим регіоном є менш сприятливим (0,11), що свідчить про спеціалізацію України на європейському ринку на продукції, що практично не зазнавала обробки. Серед п'яти товарних груп вітчизняного експорту, які мають найвищі значення коефіцієнту відносних компаративних переваг у торгівлі з ЄС, лише товарній групі «Предмети одягу та аксесуари до нього» (2,12) властивий певний рівень готовності до кінцевого використання. Надзвичайно великою є різниця в індексах компліментарності торгівлі обох сторін: показник компліментарності українського експорту європейському імпорту становить лише 0,42, тоді як компліментарність експорту країн ЄС з вітчизняним складає 0,70. Це свідчить про те, що

європейська продукція користується на внутрішньому ринку України набагато більшим попитом, ніж вітчизняна продукція – на ринках країн ЄС. Відтак, торговельна лібералізація між Україною та ЄС сприятиме зростанню негативного сальдо торгового балансу України.

З огляду на зазначене, позитивним здобутком для вітчизняної економіки є асиметричність торговельної лібералізації відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС як визначального напрямку вітчизняної зовнішньоторговельної політики на сучасному етапі. Адже з моменту набуття чинності угоди про ЗВТ+ середньоарифметична ставка ввізного мита в ЄС скоротиться на 7,1 відсоткових пункти – з 7,6% до 0,5%, в той час як ставка ввізного мита України зменшиться всього на 2,53 відсоткових пункти – з 4,95% до 2,42%. Особливо радикальними стануть поступки зі сторони ЄС у сфері сільгосппродукції – зниження середнього рівня мита на 19,2 в.п. – з 19,8% до 0,6% [8].

Проте водночас обнуління Євросоюзом своїх тарифних ставок за багатьма товарними групами (насамперед серед сільгосппродукції) здійснюватиметься лише в рамках тарифних квот, оскільки сільськогосподарська політика ЄС базується на принципі комунітарної преференції, яка полягає в тому, що внутрішній попит на продовольчу продукцію повинен бути задоволений передусім пропозицією внутрішніх європейських виробників. Відповідно положенням угоди про ЗВТ+ країни ЄС встановлюють тарифні квоти на 339 тарифних ліній сільськогосподарських товарів [9, с. 106-107], що складає 15% від їх кількості за HS. Зокрема, йдеться про м'ясо свійських тварин і птиці, молочну продукцію, зернові, цукор, фруктовий сік тощо, які є чутливими для ЄС.

Оскільки експорт вітчизняної сільгосппродукції до країн ЄС характеризується значною вузькістю свого асортименту (частка м'якої пшениці та кукурудзи у загальному експорті продовольства з України до ЄС становить понад 40%), то порівняно невеликий обсяг безмитних тарифних квот з боку ЄС щодо даної продукції (зокрема, 400 тис. т на кукурудзу, тоді як в 2012 р. Україна експортувала в ЄС 1,18 млн. т цієї продукції) сприятиме незначному зниженню середніх тарифних ставок на неї в адвалерному еквіваленті. Скорочення Євросоюзом рівня свого тарифного захисту відбуватиметься здебільшого за рахунок тих митних ставок, які не мають вагомого торговельно-політичного та економічного значення, тоді як ставки на чутливі товари залишатимуться високими.

Водночас в арсеналі механізмів захисту національних економічних інтересів країн-членів ЄС залишається й значний обсяг нетарифних заходів. Адже ЄС вважається одним зі світових центрів використання нетарифного протекціонізму. Частка тарифних ліній, що підпадають під дію хоча б одного нетарифного заходу в ЄС становить 90%, під дію цих заходів потрапляє 86% європейського імпорту, а міжнародну торгівлю однією товарною позицією обмежують в середньому 3,78 нетарифні заходи. Найбільш поширеними серед них є технічні бар'єри у торгівлі та санітарні і фіто-санітарні заходи. Звідси, для виробників багатьох видів продукції на сучасному етапі проблема полягає не стільки у вкрай обмежених обсягах річних квот, скільки у неспроможності виконати вимоги щодо якості та безпечності продукції для отримання дозволів на експорт в ЄС.

Натомість подальший розвиток зовнішньоторговельної співпраці України з країнами СНД обумовлюється наявністю істотних викликів іншого характеру (табл. 2).

Таблиця 2

Показники аналізу зовнішньоторговельних зв'язків України та країн СНД у 2014р.

I _{GVC} Participation	I _{GVC} Position	I _{is}	I _{kom} UKR-CIS	I _{kom} CIS-UKR
41,12	0,02	0,36	0,42	0,44
Коефіцієнт відносних компаративних переваг (K _i)				
Значення K _i	Назви товарних груп			
6,39	Живі тварини			
6,17	М'ясо та м'ясні продукти			
3,66	Жири та олії рослинного походження			
3,34	Меблі та їх частини			

3,22	Деревина
2,98	Насіння і плоди олійних культур

Укладено та розраховано автором. Джерела: [6];[7]

Індекс участі України у глобальних ланцюгах доданої вартості пострадянського простору становить 41,12%, що вже поступається відповідному показнику для ЄС. Проте індекс позиції в даних ланцюгах складає 0,02 і відображає наближеність до середини ланцюгів, а отже, й спеціалізацію України серед країн СНД на продукції з середнім рівнем доданої вартості, яка створюється вітчизняною переробною промисловістю.

Індекс внутрішньогалузевої спеціалізації торгівлі між Україною та країнами СНД становить 0,36, що є дещо вищим за відповідний показник по відношенню до країн ЄС (0,32), та відображає досі існуючий тісний взаємозв'язок виробничо-господарських комплексів пострадянських країн. Індекс компліментарності вітчизняного експорту до імпорту країн СНД є аналогічним тому, що й по відношенню до країн ЄС, – 0,42. Проте зворотній індекс складає всього 0,44, тому попит на вітчизняну продукцію на ринках країн СНД в цілому відповідає попиту України на товари виробництва цих країн. Однак очевидним є те, що наведені показники відображають залишки наявного потенціалу, успадкованого ще від радянської системи виробничих зв'язків (передусім в основних галузях переробної промисловості), завдяки чому українська економіка й досі перебуває у тісній взаємодії з економіками країн-членів СНД. На сучасному етапі динамічного розвитку набула тенденція згорання такої співпраці внаслідок руйнації виробничого потенціалу старопромислових регіонів України у зв'язку з веденням бойових дій та перманентних торгових війн з Російською Федерацією.

Так, лише у січні-травні 2015 р. експорт з України до Казахстану скоротився на 32,3%, Білорусі – на 50%, Росії – на 60,3%. Однак дана тенденція до падіння бере свій початок ще з 2012 р., тому, зокрема, падіння вітчизняного експорту до Росії у січні-травні 2015 р. по відношенню до відповідного періоду 2012 р. склало 75,0%. Починаючи з 2012 р., Росією проти України активно ведуться торговельні війни, що повністю нівелюють положення угоди про ЗВТ в рамках СНД, а також наслідки набуття Росією членства в СОТ. Очевидно, що окреслена політика усуває перспективи активізації Україною торговельного співробітництва за даним вектором в системі гео економічних пріоритетів у коротко- та середньостроковому періоді. Однак існують також глибинні чинники, що усувають можливість відновлення торговельної співпраці України на пострадянському просторі й у довгостроковій перспективі. Ці чинники полягають у реструктуризації економік найбільших країн СНД (насамперед Росії) через активне проведення політики імпортозаміщення.

У 2008 р. в Росії прийнято концепцію довгострокового соціально-економічного розвитку на період до 2020 р., якою передбачається реалізація програм імпортозаміщення в багатьох галузях економіки. Зокрема, запуск нових вагонобудівних виробничих потужностей в 2012 р. з метою збільшити частку вітчизняних вантажних вагонів на внутрішньому ринку з 70 до 82% в умовах наявної рецесії економіки призвів до формування надлишку вагонів на ринку РФ у 300 тис. одиниць [10, с. 41]. Як наслідок, експортні поставки вантажних вагонів з України до Росії у 2013 р. скоротилися у 2,5 рази, а в 2014 р. – ще на 65%. Наразі в Росії активно обговорювалося вжиття заходів для скорочення імпорту вантажних вагонів з України, серед яких введення утилізаційного збору або зміна вимог сертифікації продукції вагонобудівної галузі. Загалом, технологічна здатність Росії замістити номенклатуру критично важливого устаткування і комплектуючих українського і західного виробництва у стислі терміни оцінюється в межах 50-80% їх імпорту залежно від галузі, а внутрішнє споживання готового прокату з чорних металів може бути скорочене в 1,5 рази.

Таким чином, країни СНД все більше позиціонується як внутрішньоконкурентне формування, в якому Україна втратила низку важливих конкурентних переваг. Адже найбільші її значення коефіцієнту відносних компаративних переваг в торгівлі з СНД

спостерігаються за тими товарними групами, які не мають вагомого значення у торговельних потоках – живі тварини (6,39), м'ясо та м'ясні продукти (6,17), жири та олії (3,66) тощо. Відтак, єдиним шляхом для вітчизняних виробників залишається переорієнтація на ринки інших країн світу. У короткостроковій перспективі найбільш реалістичним видається вихід на ринки країн, що розвиваються, зокрема країн ПАБС (табл. 3).

Таблиця 3

Показники аналізу зовнішньоторговельних зв'язків України та країн Північної Африки і Близького Сходу у 2014р.

$I_{GVC\ Participation}$	$I_{GVC\ Position}$	I_{is}	$I_{kom\ UKR-NAWA}$	$I_{kom\ NAWA-UKR}$
33,54	0,06	0,07	0,48	0,53
Коефіцієнт відносних компаративних переваг (K_i)				
Значення K_i	Назви товарних груп			
7,03	Молочні продукти			
6,58	Деревина			
4,75	Жири та олії рослинного походження			
4,57	Зернові			
4,04	Живі тварини			
3,57	Чорні метали			

Укладено та розраховано автором. Джерела: [6];[7]

Індекс позиції України у глобальних ланцюгах доданої вартості, які проходять через регіон ПАБС становить 0,06, засвідчуючи переважну спеціалізацію нашої країни на продукції первинної обробки в межах даного регіону. Однак індекс внутрішньогалузевої торгівлі між Україною та країнами ПАБС складає всього 0,07, що вказує на переважний міжгалузевий характер зовнішньоторговельних зв'язків між ними. Відтак, вітчизняні виробники незначною мірою використовують переваги подетальної міжнародної спеціалізації і кооперації у співпраці з країнами ПАБС. Як наслідок, індекс участі України у глобальних ланцюгах доданої вартості цього регіону становить 33,54%.

Водночас, у зв'язку з високим рівнем компліментарності двосторонньої торгівлі, наявний значний потенціал активізації участі України у міжнародних виробничо-збутових мережах країн ПАБС. Адже індекс компліментарності вітчизняного експорту до імпорту країн ПАБС складає 0,48, що перевищує відповідні значення по іншим регіонам, що розглядалися. Слід зазначити, що незважаючи на вищий рівень зворотного індексу (0,53) вплив на сальдо платіжного балансу в разі лібералізації торгівлі буде не критичним, позаяк для торговельних відносин між Україною та країнами ПАБС характерним є постійне перевищення вітчизняного експорту над імпортом. Зокрема, навіть у кризовий 2014 р. позитивне сальдо склало 8,75 млрд. дол. США або 82,7% від експорту до цих країн. Найбільші значення коефіцієнту відносних компаративних переваг у торгівлі між Україною та країнами ПАБС спостерігаються для таких товарних груп, як молочні продукти (7,03), деревина (6,58), жири та олії (4,75), зернові (4,57), живі тварини (4,07) та чорні метали (3,57).

Необхідно також зауважити, що до країн ПАБС спрямовується понад 90% вітчизняного експорту пшениці, понад 80% експорту соняшникової олії та більше половини експорту кукурудзи. Разом з цим, існують значні перспективи подальшого нарощування експорту зазначеної продукції завдяки сталій тенденції до збільшення споживання продуктів харчування населенням цього регіону [11, с. 30]. Країни ПАБС виступають для вітчизняних виробників металопродукції й основним вектором переорієнтації експорту з втраченого російського ринку. Цьому сприяють нестача в країнах ПАБС власних сталеплавильних потужностей для покриття потреб місцевих прокатних заводів у напівфабрикатах; наявність традиційних торговельно-економічних зв'язків між Україною та країнами ПАБС ще з радянських часів; відсутність жорстких вимог щодо якості вітчизняної продукції, а отже, – зайвих бар'єрів у двосторонній торгівлі.

Однак, попри наявний потенціал, державна зовнішньоторговельна політика України на даному етапі приділяє недостатньо уваги реалізації національних економічних інтересів за даним вектором в системі гео економічних пріоритетів. Єдиним напрямом вітчизняної зовнішньоторговельної політики, що спрямований на інтенсифікацію торговельних потоків з країнами ПАБС, наразі є переговори з Туреччиною щодо укладання угоди про ЗВТ.

За результатами проведених переговорів сторонами наразі погоджено переважну більшість положень проекту даної угоди, проте невирішеним залишаються доступу до ринків товарів та застосування сторонами експортних мит і субсидій у торгівлі. Зокрема, Україна наполягає на широкій лібералізації торгівлі сільськогосподарськими і промисловими товарами, тоді як Туреччина відзначає неприйнятність такої позиції і наполягає на збереженні мит щодо низки продовольчих товарів, а також права на широке застосування державної підтримки сільського господарства безпосередньо для фермерства і для переробних підприємств. Агресивна зовнішньоторговельна політика Туреччини розглядає Україну як ефективний ринок збуту для більшості турецьких товарів, які мають суттєві конкурентні переваги, і водночас величезне джерело сировини, що ускладнює інтеграційні процеси обох національних економік.

Висновки. Зовнішньоторговельний сектор вітчизняної економіки перебуває в кризовому стані через нагальну необхідність і складнощі переорієнтації з традиційних ринків пострадянського простору на європейський та ринки інших регіонів світу. Оскільки політика імпортозаміщення серед країн ЄС перетворює регіон на внутрішньоконкурентне формування, а ринки країн ЄС здебільшого залишаються закритими через високі нетарифні бар'єри, оптимальним у середньостроковому періоді видається посилення торговельної співпраці України з країнами Північної Африки і Близького Сходу, що, втім, вимагатиме відповідної активізації зовнішньоторговельної політики держави

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Дихотомність реанімаційно-поступального динамізму світового господарства й диспозиція України в системі міжнародних економічних відносин / В.Г.Андрійчук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3(68). – С. 5-18.
2. Структурна переорієнтація зовнішньої торгівлі у системі факторів економічного зростання: монографія / за ред. д.е.н., проф. А.А.Мазаракі. – К.: КНТЕУ, 2011. – 651 с.
3. Мельник Т.М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т.М.Мельник. – К.: КНТЕУ, 2007. – 395 с.
4. Новицький В.Є. Гео економічні пріоритети України в контексті сучасного світогосподарського порядку / В.Є.Новицький // Економічний часопис ХХІ. – 2004. – №5. – 28-35.
5. Волощенко Л.Ю. Зовнішній сектор економіки України: уроки для посткризового періоду / Л.Ю.Волощенко // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 2. – С. 61-73.
6. Entire Eora MRIO Bulk Data: Summarized (one sector per country) Version/ The Eora MRIO Database. – 2015. – Mode of access: <http://worldmrio.com/national/co.jsp?tab=BULK>.
7. Merchandise trade matrix – product groups, exports in thousands of dollars, annual, 1995-2013 / UNCTAD Statistics. – 2015. – Mode of access: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=2473>.
8. Тарифна лібералізація між Україною та ЄС відповідно до Угоди про асоціацію / Офіційний сайт Служби підтримки експорту [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index_ru.html.
9. Осташко Т.О. Ринки сільськогосподарських товарів під впливом очікуваних змін торговельних режимів / Т.О.Осташко // Економіка і прогнозування. – 2013. – №3. – С. 105-115.

10. Попова О.И. Импортозамещение как условие развития машиностроительного комплекса региона / О.И.Попова // Проблемы развития территории. – 2012. – Вып. 3(59). – С. 39-43.
11. Антонюк О.П. Аналіз структури експорту агропродовольчої продукції / О.П.Антонюк, П.О.Антонюк // Економіка харчової промисловості. – 2014. –№3. – С. 27-35.

References

1. Andrijchuk, V. (2013), “Dichotomy of resuscitative and progressive dynamism of the world economy and disposition of Ukraine in international economic relations”, [“Dyhotomnist reanimacijno-postupalnogho dynamizmu svitovogho gospodarstva j dyspozyciya Ukrayiny v systemi mizhnarodnyh ekonomichnyh vidnosyn”], *Zovnishnya torghivlya: ekonomika, finansy, pravo*, No. 3, pp. 5-18
2. Mazaraki, A. (2011), “The structural shift in the system of foreign trade growth factors” [“Strukturna pereorijentaciya zovnishnoyi torghivli u systemi faktoriv ekonomichnogo zrostannya”]. Kyiv: KNTEU
3. Melnyk, T. (2007,) “International trade in goods under the global competition” [“Mizhnarodna torghivlya tovaramy v umovax globalnoyi konkurenciji”]. Kyiv: KNTEU
4. Novyckij, V. (2004), “Geo-economic priorities of Ukraine in the context of the modern world economic order” [“Geoekonomichni priorytety Ukrayiny v konteksti suchasnogho svitogospodarskogho porjadku”], *Ekonomichnyj chasopys XXI*, No. 5, pp. 28-35
5. Voloshhenko L. (2010), “The external sector of Ukrainian economy: lessons for the post-crisis period” [“Zovnishnij sektor ekonomiky Ukrayiny: uroky dlya postkryzovogho periodu”], *Ekonomika i prognozuvannya*, No. 2, pp. 61-73
6. “Entire Eora MRIO Bulk Data: Summarized (one sector per country) Version”, available at: <http://worldmrio.com/national/co.jsp?tab=BULK>
7. “Merchandise trade matrix – product groups, exports in thousands of dollars, annual, 1995-2013”, available at: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=2473>
8. “Tariff liberalization between Ukraine and the EU under the Association Agreement” [“Taryfna liberalizaciya mizh Ukrayinoyu ta YeS vidpovidno do Ugody pro asociaciyu”], available at: http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index_ru.html
9. Ostashko, T. (2013), “Markets of agricultural commodities under the influence of expected changes in trade regimes” [“Rynky silskoghospodarskyx tovariv pid vplyvom ochikuvanyh zmin torgovelynh rezhymiv”], *Ekonomika i prognozuvannya*, No. 3, pp. 105-115
10. Popova, O. (2012), “Import substitution as a condition for the development of the machine-building complex of region” [“Importozameshhenye kak uslovie razvitija mashynostroitel'nogo kompleksa regiona”], *Problemy razvitija territoriji*, No. 3, pp. 39-43
11. Antonjuk, O. (2014), “Analysis of agriculture exports structure” [“Analiz struktury eksportu aghroprodovolchoyi produkciji”], *Ekonomika xarchovoyi promyslovosti*, No. 3, pp. 27-35

Ключові слова: геоэкономика, зовнішньоторговельна політика, угода про асоціацію, імпортозаміщення, внутрішньогалузева торгівля, економічна інтеграція.

Ключевые слова: геоэкономика, внешнеторговая политика, соглашение об ассоциации, импортозамещение, внутриотраслевая торговля, экономическая интеграция.

Keywords: geo-economics, foreign trade policy, the Association Agreement, import substitution, intra-industry trade, economic integration.

Рецензент: С.Ю.Пахомов, д.е.н., проф., Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Рецензент: Пахомов С. Ю., в.о. завідувача кафедри світового господарства та міжнародної економічної інтеграції Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, д.е.н.